

Sygn. akt II UK 107/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 13 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Beata Gudowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku M. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o rentę rodzinną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 października 2010 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 27 października 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2008 r. Sąd Okręgowy zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przyznał M. Z. prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu, z podjęciem jej wypłaty od dnia 1 września 2007 r. Ustalenia faktyczne poczynione na podstawie opinii biegłych lekarzy wskazywały na istnienie u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2007 r. i jej powstanie w czasie pobierania nauki.

Od tego wyroku organ rentowy wniósł w dniu 26 marca 2008 r. apelację, w której – zaskarżając wyrok w części – wniósł o jego zmianę przez wskazanie, że prawo do renty rodzinnej przysługuje wnioskodawcy tylko do dnia 31 maja 2009 r. Skarżący, podkreślając swą aprobatę dla orzeczenia, podniósł, że według opinii biegłych niezdolność wnioskodawcy do pracy ma charakter okresowy. Jednocześnie po wniesieniu apelacji wyrok Sądu pierwszej instancji został na wniosek organu rentowego z dnia 4 marca 2008 r. uzupełniony wyrokiem z dnia 31 marca 2008 r., w którym wskazano, że M. Z. przysługuje prawo do renty rodzinnej czasowo, od dnia 1 września 2007 r. do dnia 31 maja 2009 r.

W dniu 7 kwietnia 2008 r. ZUS przesłał pismo, w którym określił swe stanowisko w sprawie przez oświadczenie, że mimo uzupełnienia wyroku nie cofa apelacji z dnia 26 marca 2008 r. W „uzupełnieniu jej zarzutów” powołał się na wcześniejszy swój błąd co do spełnienia przez ubezpieczonego przesłanek uzasadniających nabycie prawa do renty rodzinnej, przez wskazanie, że w trakcie wykonywania wyroku Sądu Okręgowego z dnia 28 lutego 2008 r. uzupełnionego wyrokiem z dnia 31 marca 2008 r. stwierdził, iż ustalona przez Sąd data powstania całkowitej niezdolności ubezpieczonego do pracy w sierpniu 2007 r. przypada po ukończeniu przez niego 25 roku życia (w dniu 30 marca 2007 r.). W związku z tym podtrzymał wydaną wcześniej decyzję i wniósł o zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie odwołania, zarzuciwszy niewłaściwe zastosowanie art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: - Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Wyrokiem z dnia 27 października 2009 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie Mariusza Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o rentę rodzinną oddalił apelację ubezpieczonego i – uwzględniając apelację organu rentowego – zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 28 lutego 2008 r. i oddalił odwołanie.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów postępowania – art. 370 i 373 w związku z art. 367 § 1 k.p.c. przez nieodrzczenie apelacji ZUS z dnia 26 marca 2008 r. jako niedopuszczalnej w miejsce wniosku o uzupełnienie wyroku oraz art. 353 oraz 369 § 1 k.p.c. w związku z art. 370 i 371 k.p.c. oraz art. 368 § 1 pkt 1 i art. 363 § 1 i 3 k.p.c. przez rozpoznanie apelacji w zakresie, w którym objęty nią wyrok był już prawomocny. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w celu orzeczenia o odrzuceniu apelacji organu rentowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, czyli w takim zakresie, w jakim nastąpiło zaskarżenie wyroku sądu pierwszej instancji, gdy dochodzi do częściowego zaskarżenia orzeczenia, sąd drugiej instancji kontroluje orzeczenie sądu pierwszej instancji i postępowanie przed nim jedynie w takiej części, w jakiej doszło do zaskarżenia. W pozostałym zakresie orzeczenie staje się prawomocne (art. 363 § 1 i 3 k.p.c.), chyba że objęte zostało apelacją wniesioną przez inny podmiot (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2001 r., I CZ 21/01, niepubl.) albo zachodzą wyjątki przewidziane ustawą (art. 378 § 2 w związku z art. 363 § 3 k.p.c.). Zgodnie z zasadą skargowości, o zakresie orzekania sądu w postępowaniu apelacyjnym decydują strony, wskazany więc w apelacji zakres zaskarżenia ma kluczowe znaczenie dla oznaczenia granic kognicji sądu drugiej instancji (art. 368 § 1 pkt 1 i art. 378 k.p.c.). Podkreśla się, że obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza bezwzględny zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01, nie publ.).

Skutki zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji wywołuje apelacja, czyli środek odwoławczy zawarty w piśmie procesowym spełniającym wszystkie wymagania przewidziane w art. 386 § 1 k.p.c., wniesiony w terminie określonym w art. 369 k.p.c. Takie skutki mogło wywołać wyłącznie pismo organu rentowego zawierające apelację, złożone w ostatnim dniu terminu ustawowego terminu; nie mogły ich wywołać późniejsza pisma, wnoszone „w celu uzupełnienia apelacji” poza jej pierwotny zakres, ani wnioski o uzupełnienie wyroku (art. 353 k.p.c.), czyli pisma, którym – nawet w drodze wyznaczonej w art. 130 § 1 *in fine* k.p.c. – nie można przypisać cech apelacji. W tej sytuacji Sąd Apelacyjny orzekając reformatoryjnie zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 października 2009 r., obejmującym wyłącznie wyrok Sądu Okręgowego z dnia 28 lutego 2008 r., wykroczył poza granice i wnioski apelacji.

W judykaturze dominuje zasługujący na aprobatę pogląd, że orzekanie przez sąd drugiej instancji w zakresie, w którym wyrok sądu pierwszej instancji pod względem przedmiotowym lub podmiotowym nie został zaskarżony i stał się prawomocny, wywołuje taki skutek, jaki występuje przy orzekaniu w sprawie prawomocnie osądzonej (art. 379 § 3 k.p.c.), tj. powoduje nieważność postępowania apelacyjnego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2003 r., I PK 67/02, OSNP 2004, nr 14, poz. 240 i z dnia 6 sierpnia 1936 r., C II 669/36, Zb. Orz. 1937, poz. 73 i z dnia 18 marca 1938 r., C II 2649/37, Zb. Orz. 1939, poz. 119 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004, III PK 7/04, OSNP 2005, nr 2, poz. 21).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).